09/11/2020

Το βιβλικό υπόβαθρο των Αγγέλων κατά τον Άγιο Νεόφυτο τον Έγκλειστο

/ Γνώμες

Καθηγητή Χρήστου Κ. Οικονόμου

τ. Προέδρου και Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης και

Προέδρου του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Εισαγωγικά

Ο Άγιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος (1134-1220 μ.Χ.) είναι ένας πολυγραφότατος Πατέρας της Εκκλησίας της Κύπρου, ο οποίος, όπως υπολογίζεται, έγραψε π. 4.500 χειρόγραφες σελίδες. Εκτός από τα βιβλικά του κείμενα, ασχολήθηκε με Βιβλικά θέματα, Ερμηνευτικά έργα, Κατηχήσεις, Πανηγυρικές ομιλίες, Λόγους, Τυπική Διαθήκη, Δογματικά θέματα, Εκκλησιαστική Ιστορία και γενικότερα σχεδόν με

όλους τους κλάδους της Θεολογίας.

Όπως φαίνεται από τα ερμηνευτικά και λοιπά έργα του Εγκλείστου, οι αναφορές του στους αγγέλους και τα πνεύματα είναι πληθωρικές και έχουν σαφώς βιβλικό υπόβαθρο• στηρίζονται δηλ. τόσο στην Παλαιά όσο και στην Καινή Διαθήκη. Βέβαια δεν ασχολείται ο Άγιος Νεόφυτος συστηματικά με το θέμα των αγγέλων και των πνευμάτων, αλλά κάνει λόγο περιστασιακά και ανάλογα με τη συνάφεια του θέματος που παρουσιάζει. Πάντως οι αναφορές του στους αγγέλους συνδέονται πάντοτε με την Αγία Γραφή ξεκινώντας από την Γένεση και τη δημιουργία του κόσμου κατά την Εξαήμερο, ως το τελευταίο βιβλίο της Καινής Διαθήκης που είναι η Αποκάλυψη. Παράλληλα κάνει χρήση της Αποκαλυπτικής και Απόκρυφης Γραμματείας.

Δύο λόγοι του Αγίου Νεοφύτου που περιέχονται στην Πανηγυρική Α΄ έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θέμα μας. Ο πρώτος, Νεοφύτου Πρεσβυτέρου Μοναχού και Εγκλείστου, *Εγκώμιον εις τον θείον Αρχάγγελον Μιχαήλ τον Παμμέγιστον,* είναι ένας εγκωμιαστικός λόγος ο οποίος αναφέρεται στον αρχάγγελο Μιχαήλ, που μνημονεύεται στην Αγία Γραφή, μαζί με τον αρχάγγελο Γαβριήλ, να διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην ιστορία της Θείας Οικονομίας.

Ο δεύτερος λόγος, Νεοφύτου πρεσβυτέρου Μοναχού και Εγκλείστου, *Λόγος εις την Σύναξιν των θείων Ταξιαρχών Μιχαήλ και Γαβριήλ και των λοιπών Ασωμάτων,* αναφέρεται στους θείους Ταξιάρχες και αρχαγγέλους Μιχαήλ και Γαβριήλ, καθώς και τους λοιπούς ασωμάτους αγγέλους και τονίζει ιδιαίτερα το πλήθος των μαρτυριών τόσο της Παλαιάς όσο και της Καινής Διαθήκης, που αφορούν όχι μόνο στην παρουσία των αγίων αγγέλων, αλλά και τις καλές αγγελίες του Θεού προς το ανθρώπινο γένος: *«Όρα δε ηλίκας και όσας η τε Παλαιά και Καινή Διαθήκη περί αγίων αγγέλων ποιείται τας μαρτυρίας, ότι ουχ απλώς φύλακες μόνον, αλλά και αγαθάς αγγελίας προς Θεού τω βροτησίω γένει διαπορθμεύουσι»*.

Στην παρούσα μελέτη θα παρουσιάσουμε πρώτα αναφορές της Π.Δ. και έπειτα μαρτυρίες της Κ.Δ. για τους αγγέλους, όπως τις παρουσιάζει στο έργο του Πανηγυρική Α΄ Λόγος 19 ο Άγιος Νεόφυτος.

1. Μαρτυρίες της Π.Δ. για τους αγγέλους στην Πανηγυρική Α΄

Στον συγκεκριμένο λόγο 19 του Αγίου Νεοφύτου, στη Σύναξη των θείων Ταξιαρχών, ο Νεόφυτος αναφέρεται στο θέμα των αγγέλων, όπως μνημονεύεται στην προς Εβραίους, την οποία αποδίδει στον Παύλο, τονίζοντας ιδιαίτερα όχι το *Εβρ*. 1,7· *«ο ποιών τους αγγέλους αυτού πνεύματα»*, αλλά το *Εβρ*. 1,4· *«ουχί πάντες εισί λειτουργικά πνεύματα εις διακονίαν αποστελλόμενα δια τους μέλλοντας κληρονομείν σωτηρίαν;»*, ώστε να θέσει τον λόγον του στην προοπτική της ιστορίας της θείας Οικονομίας και να τονίσει τόσο τον λατρευτικό όσο και διακονικό ρόλο των αγγελικών δυνάμεων προς τους ανθρώπους, που επιθυμούν να κληρονομήσουν την αιώνια ζωή και βασιλεία, δηλ. τη σωτηρία τους.

Ξεκινά, λοιπόν, τον λόγο 19 στην Πανηγυρική Α΄, ο Νεόφυτος, αναφέροντας σημαντικό αριθμό γεγονότων που οι άγγελοι έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο σύμφωνα με τις μαρτυρίες της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης. Η πρώτη αναφορά του από την Π.Δ. είναι το όνειρο του Ιακώβ στη Βαιθήλ, *Γεν*. 28, 10-22 και ιδιαίτερα το *Γεν.* 28, 12, όπου ο Ιακώβ είδε στον ύπνο του την νύχτα μια σκάλα που στηριζόταν στη γη, ενώ η κορυφή της άγγιζε τον ουρανό. Σ’ αυτήν ανεβοκατέβαιναν άγγελοι του Θεού. Η ερμηνεία που δίδει ο ιερός Πατήρ είναι ότι οι άγγελοι όταν κατέβαιναν στη γη μετέφερε την θείαν κατάβαση, ενώ όταν ανέβαιναν από τη γη στον ουρανό δήλωναν την άνοδο των ανθρώπων στον ουρανό: *«και καταβαίνοντες μεν την θείαν κατάβασιν πάντως εμήνυσαν, αναβαίνοντες δε την από γης προς ουράνια της φύσεως ημών δεδηλώκασιν άνοδον»*.

Το δεύτερο περιστατικό που αναφέρει ο Νεόφυτος είναι η καθοδήγηση του Ισραηλιτικού λαού από άγγελο Θεού, κατά την πορεία τους από την Αίγυπτο στη γη Χαναάν. Ο άγγελος προπορευόταν, τονίζει ο Έγκλειστος, ως *«στύλος πυρός»,* σ’ όλη την περιπλάνηση του λαού στην έρημο. Ο Θεός έστελνε τον άγγελό του την ημέρα, μέσα σε μια στήλη νεφέλης, για να τους δείχνει τον δρόμο, ενώ την νύχτα, μέσα σε μια στήλη φωτιάς, για να τους φωτίζει, ώστε να προχωρούν ημέρα και νύχτα. Κατά τον Άγιο, άγγελος Κυρίου παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στο *«τέταρτο όραμα του προφήτη Ζαχαρία»*, όπως και στην περίπτωση του Μανωάχ ή Μανωέ κατά τον Νεόφυτο, όπου ο άγγελος αρνείται να αποκαλύψει το όνομά του στον δίκαιο της Π.Δ. Επίσης, αναφέρει ο ιερός Πατήρ, ο άντρας που στάθηκε μπροστά στον Ιησού του Ναυή με το γυμνό σπαθί ήταν επίσης άγγελος Κυρίου, γι’ αυτό τον πρόσταξε να βγάλει τα υποδήματα των ποδών του, γιατί ο τόπος που πατούσε ήταν άγιος.

Ακόμη και την περίπτωση της θαυμαστής κλήσεως του Γεδεών, του γιού του Ιωά, στην Οφρά ή Ευφραθά, όπως αναφέρει ο Νεόφυτος, άγγελος Κυρίου έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο και τον κάλεσε να αναλάβει πρωτοβουλία για να

ελευθερώσει τους Ισραηλίτες από τους Μαδιανίτες. Επίσης, ο Νεόφυτος επικαλείται την μαρτυρία της Π.Δ. για τη βοήθεια των αγγέλων, ώστε να απελευθερωθεί η Ιερουσαλήμ από τον Σενναχηρίμ, βασιλιά των Ασσυρίων. Ο βασιλιάς των Ισραηλιτών Εζεκίας, αδύνατος να υπερασπιστεί *«την θείαν πόλιν Ιερουσαλήμ»*, άγγελος Κυρίου παρουσιάστηκε στο στρατόπεδο των Ασσυρίων και θανάτωσε εκατόν ογδόντα πέντε χιλιάδες άντρες (185.000). Το πρωί ο Σενναχηρίμ έλυσε την πολιορκία της πόλεως και επέστρεψε στην Νινευή. Τέλος, ο Έγκλειστος, αναφέρεται στην οπτασία του Δανιήλ από τον αρχάγγελο Μιχαήλ. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η συγκεκριμένη οπτασία επαναλαμβάνεται στερεότυπα κατά την κλήση του Παύλου προς τη Δαμασκό *Πραξ*. 9,1-12.

Όλες οι παραπάνω αναφορές του Νεοφύτου θέλουν να δηλώσουν την ενότητα των δύο Διαθηκών και ότι οι άγγελοι Κυρίου παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην πορεία των γεγονότων από τη δημιουργία του κόσμου ως τα έσχατα. Οι μαρτυρίες της Π.Δ. για τους αγγέλους, που ανέφερε ο Έγκλειστος, δεν ολοκληρώνονται με όσα παραδείγματα παρουσίασε: *«Ταύτα γαρ και έτερα πλείστα η Παλαιά Διαθήκη σαφώς κατεμήνυσε»*. Όλα αυτά τα ανέφερε ο Άγιος Πατήρ για να τιμήσει τους θείους Ταξιάρχες Μιχαήλ και Γαβριήλ και τις λοιπές ασώματες δυνάμεις και να δείξει ότι τα κατορθώματα των αγγέλων και η αποστολή τους είναι να αποστέλλονται από τον Θεό για να αποκαλύψουν στους ανθρώπους το θείο θέλημά του. Να φέρουν εις πέρας κάποια αποστολή, να μεσολαβήσουν στον Θεό χάρη των ανθρώπων, να προστατεύσουν άτομα και λαούς ή να τιμωρούν τους ανθρώπους και να υπερασπίζονται το δίκαιο των αδυνάτων λαών, όταν οι δυνάστες υπεραίρονται και περιφρονούν προκλητικά τα άτομα, τους λαούς και τον ίδιο τον Θεό.

2. Μαρτυρίες της Κ.Δ. για τους αγγέλους στην Πανηγυρική Α΄

Ο Νεόφυτος υποστηρίζοντας έντονα το βιβλικό υπόβαθρο των αγγέλων μεταβαίνει από τα παραδείγματα της Π.Δ. στις μαρτυρίες της Κ.Δ. για να παρουσιάσει˙ *«όσα και η Καινή φιλαλήθως διηγείται πάλιν, οίας και όσας ευεργεσίας ο Θεός δια των αγίων αγγέλων αυτού ημάς ευηργέτησε»*. Συνδέοντας, λοιπόν, ο Άγιος της Πάφου την διακονία των αγγέλων με την πρώτη περίοδο της ιστορίας της θείας Οικονομίας, δηλ. την εποχή του Ισραήλ, όπου κυρίαρχο πρόσωπο εμφανίζεται ο Θεός Πατήρ, χωρίς να απουσιάζει ο άσαρκος Λόγος και το Άγιο Πνεύμα, προχωρεί στην δεύτερη περίοδο της ιστορίας της θείας Οικονομίας, δηλ. την εποχή του ιστορικού Ιησού, όπου κυρίαρχο πρόσωπο είναι ο ένσαρκος Λόγος, δηλ. ο Ιησούς Χριστός, όπου και πάλι οι άγγελοι πρωτοστατούν. Συνδυάζει ο Νεόφυτος γεγονότα που έχουν άμεση σχέση με το πρόσωπο του Χριστού και όπου οι άγγελοι πάλιν ως αγγελιαφόροι παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο για τη μεταφορά του μηνύματος της σωτηρίας και τη διαμόρφωση των ιστορικών γεγονότων που οδηγούν στο πρόσωπο του Χριστού.

Ως πρώτη μαρτυρία, στον ίδιο λόγο του, στην Πανηγυρική Α΄, ο Έγκλειστος επικαλείται την περίπτωση του Ζαχαρία του πατέρα του Προδρόμου. Η προαγγελία

της γεννήσεως του Προδρόμου, όπως αναφέρει ο Νεόφυτος, βρίσκεται στο ευαγγέλιο του Λουκά 1, 5-25. Ο άγγελος στέκεται στα δεξιά του θυσιαστηρίου του θυμιάματος και αναγγέλλει στον Ζαχαρία ότι η Ελισάβετ θα γεννήσει γιο και να του δώσει το όνομα Ιωάννης. Θα είναι πλήρης Πνεύματος Αγίου από την κοιλιά της μάνας του, θα προπορευθεί στο έργο του Ιησού και θα είναι ο Πρόδρομος που θα προετοιμάσει τον λαό για τον ερχομό του Κυρίου.

Μετά από αυτή τη μαρτυρία της Κ.Δ. για τον πρωταγωνιστικό ρόλο των αγγέλων για τον ερχομό του Προδρόμου του Κυρίου, παραθέτει ο Νεόφυτος ως δεύτερο γεγονός την προαγγελία της γεννήσεως του ιδίου του Ιησού Χριστού, όπου προηγείται ο ευαγγελισμός της Παρθένου Μαρίας, από τον αρχάγγελο και θείο Ταξιάρχη Γαβριήλ. Αυτό το γεγονός είναι συνέχεια του προηγουμένου και περιλαμβάνεται στο ιδιαίτερο υλικό του ευαγγελίου του Λουκά 1, 26-38. Το περιστατικό του ευαγγελισμού, κατά τον Νεόφυτο, δείχνει ότι ο αρχάγγελος Γαβριήλ με τον χαιρετισμό του, *«χαίρε Κεχαριτωμένη ο Κύριος μετά σου»* (Λουκ. 1,28), εκφράζει τον θαυμασμό του *«εν τη αρρήτω συλλήψει της πανάγνου Παρθένου Μαρίας»*. Το μυστήριο αυτό της άρρητης σύλληψης της Παρθένου Μαρίας, κατά τον Νεόφυτο, αποτελεί ανερμήνευτο γεγονός για τον αρχάγγελο Γαβριήλ και τις λοιπές αγγελικές ουράνιες δυνάμεις, μέχρι του σημείου που διέλαθε ακόμη και του διαβόλου.

Ακολούθως ο Νεόφυτος περνά στο περιστατικό της Γεννήσεως του Ιησού (Λουκ. 2, 1-20), όπου εξάρει και πάλι τον ρόλο του χορού των αγγέλων, ο οποίος υμνώντας *«τον θείον τόκον»* έψαλλεν τον αγγελικόν ύμνον *«δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία»* (Λουκ. 2, 14). Συνεπώς, κατά τον Έγκλειστο, οι άγγελοι πρωταγωνιστούν στο μυστήριο της θείας Οικονομίας και υμνούν τον ενσαρκωθέντα Υιόν και Λόγον του Θεού, διότι η κάθοδος του Θεού στη γη εκπληρώνει τις υποσχέσεις του στην Π.Δ. και δημιουργεί νέα προοπτική για τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους.

Οι άγγελοι, κατά τον Νεόφυτο, συνεχίζουν την καθοδήγηση των ανθρώπων για τη διάσωση του νεογέννητου σωτήρα, συμβουλεύοντας τους μάγους να μην επιστρέψουν στον Ηρώδη (Ματθ. 2,12), αλλά να αναχωρήσουν από άλλο δρόμο για την πατρίδα τους. Συνεχίζοντας ο ιερός Πατήρ τις μαρτυρίες της Κ.Δ. για τους αγγέλους, αναφέρει την εντολή που έδωσαν στον Ιωσήφ να πάρει το παιδί και την μητέρα του και να φύγει στην Αίγυπτο και να μείνει εκεί, ωσότου, πάλιν άγγελος, να τον ειδοποιήσει να επιστρέψει (Ματθ. 2, 13). Στο σημείο αυτό ολοκληρώνει ο Νεόφυτος τις αναφορές του για τη συμμετοχή των αγγέλων στα γεγονότα του Ευαγγελισμού και της Γεννήσεως του Ιησού.

Ακολούθως, πολύ συνοπτικά, παρουσιάζει τη συμμετοχή των αγγέλων στο

μυστήριο της θείας Οικονομίας, αναφέροντας άλλα τέσσερα περιστατικά από την Κ.Δ. Το πρώτο, είναι παρμένο από τον Ιωάννη, όπου ολοκληρώνοντας ο Ιησούς την κλήση του Φιλίππου και του Ναθαναήλ, τους βεβαιώνει ότι σύντομα θα ανοίξει ο ουρανός και οι άγγελοι του Θεού θα ανεβοκατεβαίνουν στο θρόνο του Υιού του ανθρώπου. Ο χριστολογικός αυτός τίτλος *«Υιός ανθρώπου»* χρησιμοποιείται στην Κ.Δ. από τον ίδιο τον Ιησού για να δηλώσει την ταπείνωσή του στην επίγεια ζωή, το πάθος και την μελλοντική ένδοξη Δευτέρα παρουσία του. Οπότε εύστοχα ο Νεόφυτος προχωρεί στον ίδιο λόγο του στους ταξιάρχες Μιχαήλ και Γαβριήλ και τους λοιπούς ασώματους αγγέλους, στην επόμενη μαρτυρία της Κ.Δ. η οποία αναφέρεται στον τρόπο που θα κρίνει ο Υιός του Ανθρώπου τον κόσμο και την καθολική συμμετοχή των αγγέλων γύρω από τον μεγαλοπρεπή βασιλικό θρόνο του κριτή Κυρίου.

Αυτό που θέλει ο Έγκλειστος να τονίσει είναι το γεγονός ότι οι άγιοι άγγελοι θα είναι οι κύριοι και αποκλειστικοί συνοδοί του Ιησού κατά τη Δευτέρα Παρουσία του. Αυτή η σκηνή στηρίζεται στο πρώτο όραμα του Δανιήλ, ο οποίος είδε μέσα στα σύννεφα του ουρανού να έρχεται κάποιος που έμοιαζε με άνθρωπο, έφθασε μέχρι τον Θεό και του δόθηκε εξουσία και δόξα και βασίλεια, ώστε όλοι οι λαοί, κάθε εθνικότητας και γλώσσας να τον υπηρετούν. Πρόκειται για αιώνια και ατελείωτη εξουσία και το βασίλειό του δεν θα καταστραφεί ποτέ.

Αυτό το σκηνικό θέλει ο Έγκλειστος να το διαδέχεται μια άλλη μαρτυρία της Κ.Δ., στο ευαγγέλιο του Ματθαίου, σύμφωνα με την οποία ο ένδοξος κριτής θα αποστείλει τους αγγέλους του να σαλπίσουν δυνατά και να συνάξουν τους εκλεκτούς του από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, από το ένα άκρο του κόσμου ως το άλλο. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο Νεόφυτος θέλει να δώσει στον Πανηγυρικό του λόγο για τους αγγέλους όχι μόνο πανηγυρικό χαρακτήρα, αλλά να τονίσει τα υψηλά καθήκοντα που τους ανατίθενται και θα συνεχίσουν να έχουν ως το τέλος του κόσμου, τη Δευτέρα Παρουσία. Όχι μόνο το ιστορικό, αλλά και το μεταϊστορικό και εσχατολογικό τοπίο είναι πλημμυρισμένο από την κυριαρχία των αγγέλων, γι’ αυτό θέλει ο Έγκλειστος να υπογραμμίσει την ανάγκη να απονέμεται τιμή και δόξα στους αγγέλους από τους πιστούς, οι οποίοι έχουν απόλυτη ανάγκη της προστασίας και της βοήθειάς τους.

Αποκορύφωμα της αναφοράς του Νεοφύτου στους αγγέλους είναι η παράθεση, *«του θείου Ματθαίου»*, 28, 1-7, των γεγονότων της Αναστάσεως του Ιησού. Και εκεί, κατά τον ιερό Πατέρα, οι άγγελοι παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Μετά το Σάββατο, δηλ. την Κυριακή, η Μαρία η Μαγδαληνή και η άλλη Μαρία ήρθαν στον τάφο του Ιησού. Τον μεγάλο σεισμό ακολούθησε η παρουσία ενός αγγέλου του Κυρίου, ο οποίος ήρθε από τον ουρανό και απεκύλισε την πέτρα της εισόδου του

μνημείου και καθόταν εκεί. Η όψη του ήταν σαν την αστραπή και τα ρούχα του ολόλευκα σαν το χιόνι. Μετά τον τρόμο των φρουρών του τάφου, ο φωτεινός άγγελος ανήγγειλε στις γυναίκες την ανάσταση του Ιησού, τους έδειξε τον κενό τάφο, και τους προέτρεψε να αναγγείλουν και στους μαθητές το γεγονός της αναστάσεως και ότι θα τους περιμένει στη Γαλιλαία. Ο Νεόφυτος, σχολιάζοντας το γεγονός, σημειώνει ότι η πίστη της Μαρίας της Μαγδαληνής και της άλλης Μαρίας, ήταν θερμή και έβλεπε με διαφορετικό μάτι τα γεγονότα. Γι'αυτό την αξίωσε ο Θεός να δει πρώτη το κενό μνημείο και την ανάστασή του Χριστού, και σημειώνει: *«Διαφόρως γαρ η γυνή αυτή προς τον θείον παραβαλούσα τάφον διαφόρως και τους αγγέλους κατόπτευε»*. Και συνεχίζει ο Έγκλειστος: *«Ταύτα αι γυναίκες παρά θείου αγγέλου ακούσασαι και ιδούσαι ον κατέπεσον, αλλ' έδραμον απαγγείλαι τοις μαθηταίς την του Κυρίου ανάστασιν, ως εξηγείται Ματθαίος»*.

Ο Νεόφυτος προχωρά και στην τρίτη περίοδο της ιστορίας της θείας Οικονομίας, την εποχή της Εκκλησίας, όπου κυριαρχεί το τρίτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, το Άγιο Πνεύμα. Αυτή η περίοδος είναι γεμάτη από τη δράση των αγγέλων, οι οποίοι συμβάλλουν καθοριστικά στη διάδοση του ευαγγελίου στα έθνη, ενισχύοντας τους αποστόλους και ιεραποστόλους να μεταφέρουν το μήνυμα της σωτηρίας *«έως εσχάτου της γης»* (Πράξ. 1,8). Ως τέτοιο παράδειγμα βοήθειας των αποστόλων παραθέτει ο Νεόφυτος την φυλάκιση του Πέτρου (Πράξ. 12, 1-5) και την θαυμαστή αποφυλάκισή του με την παρέμβαση αγγέλου (Πράξ. 12, 6-19). Η παρουσία του αγγέλου στο κελί του Πέτρου συνοδεύτηκε από φως και οι οδηγίες του αγγέλου τον έβγαλαν έξω από τη φυλακή, και τον λύτρωσε από τα χέρια του Ηρώδη. Τότε ο Απόστολος συνειδητοποίησε πως ο Κύριος έστειλε τον άγγελό του και τον γλίτωσε από τα χέρια του βασιλιά και από αυτό που οι Ιουδαίοι προσδοκούσαν να πάθει. Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ο Νεόφυτος δεν αναφέρει τα παραπάνω γεγονότα στηριζόμενος σε στοχασμό δικό του, αλλά πρόκειται για μαρτυρίες που στηρίζονται στην ίδια την Αγία Γραφή και συγκεκριμένα στις Πράξεις των Αποστόλων. Σημειώνει: *«Και τούτο ουχ απλώς έστιν εμός στοχασμός, αλλά της θείας ακούω Γραφής λεγούσης»*.

Στηριζόμενος ο έγκλειστος στην Αγία Γραφή συνεχίζει τις αναφορές του στους αγγέλους υπογραμμίζοντας ότι *«οι θείοι λειτουργοί»,* όπως αποκαλεί τους αγγέλους, είναι οι φύλακες των ανθρώπων. Αυτοί είναι οι μεσίτες ανάμεσα στον Θεό και τους ανθρώπους, οι οποίοι μεταφέρουν τις ευχάριστες αγγελίες του Θεού προς τους δίκαιους άνδρες, ενώ παράλληλα ανεβάζουν στον ουρανό τις ψυχές των δικαίων, ως δώρα στον παντοκράτορα Θεό. Στη συνέχεια, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η αναφορά του Αγίου Νεοφύτου, ο οποίος ταυτίζει τον αριθμό των αγγέλων με τον πληθυσμό των ανθρώπων στη γη· *«Εμοί γαρ δοκεί ότι όσα εισί των ανθρώπων τα πλήθη επί της γης, τοσαύτα εισί και των αγγέλων τα στίφη εν ουρανώ. Και τούτο ουχ απλώς έστιν εμός στοχασμός, αλλά της θείας ακούω Γραφής λεγούσης νυν μεν ότι «χίλιαι χιλιάδες παρειστήκεισαν αυτώ, και μύριαι*

μυριάδες ελειτουργούν αυτώ». Θεωρώ πρωτότυπη την αναφορά του Νεόφυτου για τον αριθμό των αγγέλων, αλλά ιδιαίτερα την συμπληρωματική μαρτυρία του ότι είναι περισσότερα τα στρατεύματα των αγγέλων του ποσού που ανέφερε. Επειδή, όμως είναι αναρίθμητα τα στρατεύματα των αγγέλων εκφράζονται με συμβολική γλώσσα· *«εικός γαρ και πλείονα είναι τα θεία στρατεύματα του ρηθέντος ποσού, αλλ' επειδή, ως οίμαι, ουκ έστι των «χιλίων χιλιάδων» και των «μυρίων μυριάδων» επέκεινα ψήφος, μέχρι τούτων εξείπε τον αριθμόν των αγγέλων, νυν δε ότι «έστησεν όρια εθνών»*.

Συνεχίζοντας ο Έγκλειστος τον ύμνο του στους αγγέλους στηρίζεται στην αναφορά του Ματθαίου για να υπογραμμίσει στους ανθρώπους να μην

περιφρονήσουν κανένα από τους άσημους και μικρούς του κόσμου, γιατί οι άγγελοί τους στον ουρανό βλέπουν συνεχώς το πρόσωπο του ουράνιου Πατέρα. Ερμηνεύοντας ο Άγιος Νεόφυτος το πιο πάνω βιβλικό χωρίο, τονίζει το πέλαγος της φιλανθρωπίας του Θεού, ο οποίος έβαλε τους αγγέλους φύλακες όχι μόνο για τους σπουδαίους, αλλά και για τους ασήμαντους, ανεξαρτήτως ηλικίας και αρετής.

Εύστοχα ο Έγκλειστος της Πάφου υποστηρίζει ότι ο Θεός γνώριζε προ της δημιουργίας του ανθρώπου τον κίνδυνο της πτώσεώς του, από τους εκπεσόντες αγγέλους, οι οποίοι αφού τον εξαπάτησαν τον οδήγησαν εκτός του παραδείσου από μια τρυφή, άφθαρτη και ανώδυνη ζωή, σε πολυώδυνον βίον και φθορά, εξαιτίας του διαβόλου και των δαιμόνων. Γνωρίζοντας αυτά τα δεδομένα ο Θεός δημιούργησε τα θεία στρατεύματα των αγγέλων, ώστε να υμνούν τον Τριαδικό Θεό και παράλληλα να προστατεύουν ως πιστοί φύλακες μικρούς και μεγάλους. Χαρακτηριστική είναι επίσης η άποψη του Νεοφύτου ότι τα τάγματα των αγγέλων, όπως τα αριθμεί· θρόνοι, χερουβείμ, σεραφείμ, κυριότητες, δυνάμεις, εξουσίες και αρχές, τα τοποθέτησε πιο κάτω από τους αρχαγγέλους και αγγέλους. Ωστόσο δημιούργησε τους αγγέλους πριν από τους ανθρώπους, ώστε να είναι φύλακες, βοηθοί και παρηγορητές τους.

Μετά από όλες τις παραπάνω αναφορές ο Νεόφυτος κατακλείει τα επιχειρήματα του με ένα είδος συμπερασμάτων, τονίζοντας ότι οι άγγελοι είναι *«θεοκέλευστοι φύλακες»* των ανθρώπων, οι οποίοι μεταφέρουν αγαθές αγγελίες από τον Θεό στους ανθρώπους, και οι φιλάνθρωποι αγάλλονται όταν μετανοούν και οδηγούνται στη σωτηρία: *«Επειδή γαρ ο λόγος προοιμιάσατο ότι και φύλακες ημών θεοκέλευστοι πεφύκασιν οι άγγελοι και αγαθάς αγγελίας προς Θεού ημίν διαπορθμεύουσι και επί τη ημών μετανοία και σωτηρία ως φιλάνθρωποι επαγάλλονται, ηθέλησε δείξαι από τε των παλαιών και καινών ιστοριών ότι ού ψιλός απλώς εστι στοχασμός το λεγόμενον, αλλ' ούτως έχειν το πράγμα, ως είρηται, καίτοι γε τας πλείστας παρέδραμεν»*.

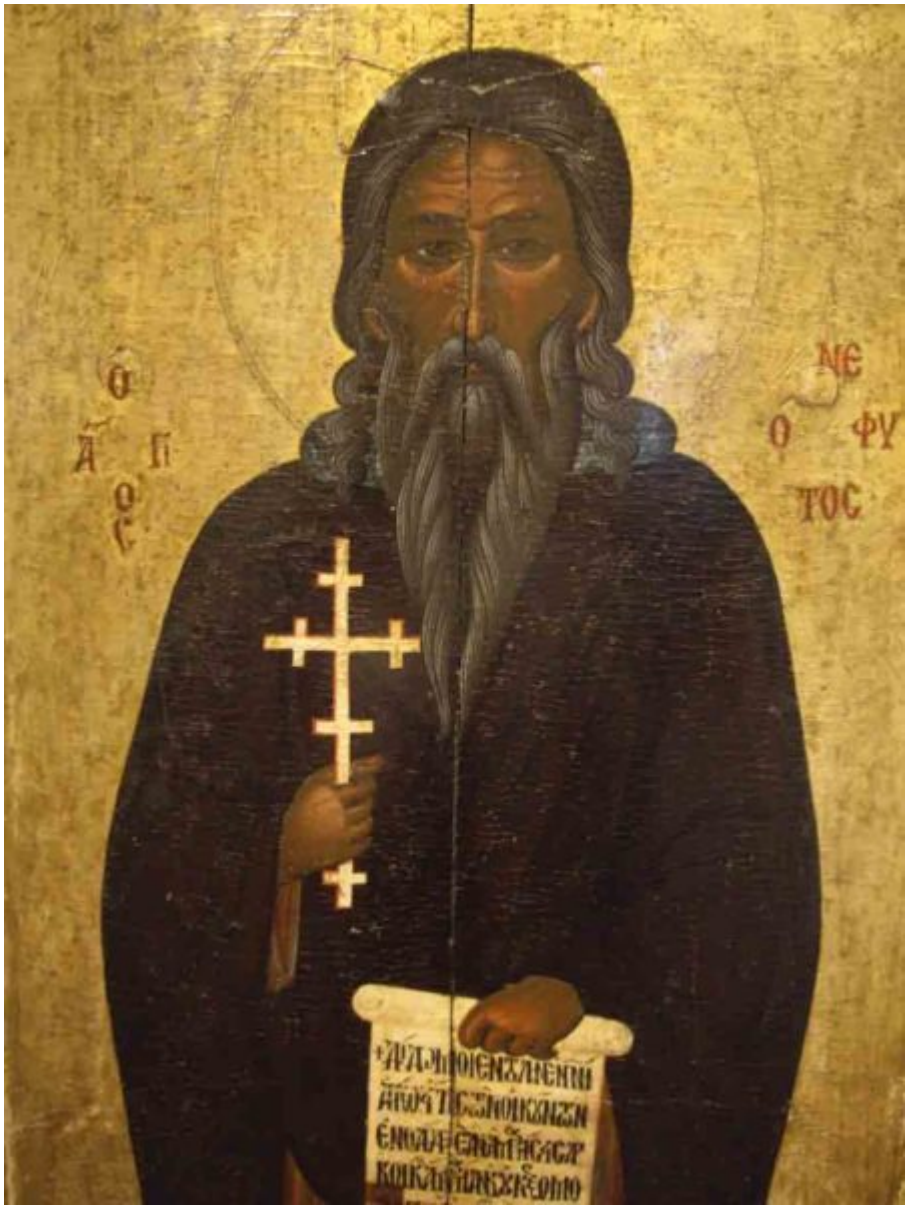
Ο ΑΓΙΟΣ
ΜΕ
Ο ΦΥ
ΤΟΣ